

SLOVENSKI PRIMOREC

UREDNIŠTVO IN UPRAVA V GORICI v ulici degli Orzelli 38 — Cena tiskarske po dogovoru.

KATOLIŠKI TEDNIK

Izide vsak četrtek

Poštnina plačana v gotovini

Leto I. Štev. 16

GORICA, DNE 20. DECEMBRA 1945.

Cena L. 4.-

Slava Bogu mir ljudem!

To je bilo Kristusovo geslo, ki so ga oznanjali angeli na betlehemskih planjavah ob njegovem rojstvu.

To je geslo njegove neveste Cerkve skozi vsa stoletja.

To je tudi geslo našega lista, ki je in hoče biti katoliški.

Slava Bogu! Boga proslavlamo s tem, da osvetljujemo in širimo resnice, ki jih je on po svojem Sinu svetu razodel. Boga slavimo, ko branimo načela krščanske pravičnosti, brez katerih nobene pravičnosti ni. Boga poveličujemo, ko delamo za to, da bi se vsaka človeška volja in vsako srce uklonilo njegovemu sladkemu jarmu. Bogu dajemo čast, ko skušamo vsem priklicati v spomin, da je On naš Stvarnik in Oče, mi pa njegove stvari in otroci, ki se moramo med seboj spoštovati in ljubiti ter medsebojno gojiti pravo svobodo otrok božjih.

Mir ljudem! Z delom za božjo slavo delamo tudi za mir med ljudmi. Pravi mir je vendar samo tam mogoč, kjer se spoštujejo resnica, praviča, ljubezen in svoboda, ki smo jih prejeli od božjega Deteta.

Zato smo upravičeni, da voščimo za božične praznike vsem sotrudnikom, dobrotnikom, naročnikom in prijateljem, zlasti tistim, ki morajo trpeti radi idealov, ki jih branimo, obilo božjega blagoslova in duhovnega miru.

Kdor hodi v teh časih z nami, mora imeti veliko dobre in svete volje. Njegov je mir, ki so ga nad Betlehemom oznanjali angeli!

Uredništvo in Uprava
»Slovenskega Primorca«.

Papež bo govoril...

Vatikan. Dan pred božičem bo sv. oče odgovoril na voščila kardinalov z govorom, ki ga bo oddajala vatikanska radio postaja točno ob 11. uri. Govoril bo v italijanskem jeziku, pozneje pa bodo oddajali prestave v raznih jezikih. Kdor utegne, naj poslušaj.

Iz življenja Cerkve

Bolgarija

Umrli je papežev nuncij v Bolgariji mons. Jožef Mazzoli. Njegovo smrt je sporočil v Vatikan sv. očetu sam bolgarski zunanji minister, ki je pohvalil pokojnega nuncija, da je bil velik prijatelj bolgarskega naroda.

Vatikan

V Rim je prispel mons. Hurley, novoimenovani zastopnik sv. očeta v Jugoslaviji. Na poti je iz Amerike v Jugoslavijo.

Sv. oče je sprejel v posebni avdijenci mons. Jožefa Minszentya, ogrskega primasa, ki je prvič prišel v Rim, odkar je ogrski primas.

Najvišji judovski rabin v Rimu je bil te dni sprejet v posebni avdijenci pri sv. očetu. Prišel je, da se papežu zahvali za vsa njegova prizadevanja v prid preganjanim Judom v Italiji.

Ob tej priliki je prof. David Prato dejal:

»Poznam papeža že dolgo in ga občudujem. Je v resnici izreden mož.«

Zadnjič smo poročali o bivšem vrhovnem rimskem rabinu dr. Zolli-ju, ki se je pred letom dni spreobrn timer postal katoličan skupaj s svojo ženo. To je tedaj izzvalo med rimskimi Judi veliko nevoljo zoper Cerkev. Sedaj so se zopet pomirili.

Usmiljenke in bolnice

Ljubljana. Slovenski Poročevalec z dne 13. decembra prinaša daljši članek, ki se iz njega razvidi, da bodo pristojne oblasti v Ljubljani odločile usmiljenke iz ljubljanske bolnice. Razlog je obtožba, da so reakcionarke, da so držale z belogardisti zoper narod. Ista usoda se zdi, bo zadela tudi usmiljenke po drugih bolnicah v Sloveniji, saj je obtožba tako splošna, da se tiče vseh. S tem korakom se je začela v Sloveniji praktična ločitev Cerkve od države, ki so jo tako soglasno odobrili narodni zastopniki v Beogradu.

Mi pa si tukaj drznemo staviti predlog: Kaj, če bi dali bolnikom na glasovanje, ali hočejo v bolnici usmiljenke ali tovarišice?

Nejasnosti se jasnijo

V Rimu so na obnem zboru levičarske krščanske stranke (partito della sinistra cristiana) sklenili njen razpust. To dejanje so katoliški krogi v Italiji vzeli na znanje s precejšnjim zadovoljstvom, kajti s tem se neha dvoumno stanje, ki je trajalo že več časa.

Ta stranka se je sprva imenovala »gibanje katoliških komunistov«. Hoteli so združiti komunistične ideale s katoliškimi. Po večini so bili to mladi, inteligentni in verni ljudje, ki se svoji veri niso hoteli odpovedati, na drugi strani pa jih je mikal tudi komunistični družabni program. Zato so poskušali združiti eno in drugo. Njihova namera je bila težko izvedljiva kar priznava tudi neki levičarski rimski časnik, ki pravi: »Naloga katoliških komunistov je bila zelo težka, če upoštevamo njihovo popolno pravovernost tako do katolicizma kakor do komunizma.« Njihovo stališče je bilo ne samo težko, temveč tudi nevzdržno, ker so hoteli združiti, kar se združiti ne da.

Vatikan je z ozirom na njihovo dvoumno stališče dvakrat nastopil za razčiščenje pojmov. Izjavil je, da to gibanje in pozneje stranka nista v skladu z naukom katoliške Cerkve.

Končno so ti mladi, katoličani tudi sami uvideli, da ne morejo več vzdržati svojega dvoumnega stališča, ker postaja njihova stranka v politiki »škodljivo in brezuspešno orodje, za rešitev katoliškega problema pa prinaša samo »zmedo in škodo.« Zato so raje pogumno vozeli prereza-li.

Mislamo, da je tako njihovo ravnanje poučno za marsikaterega katoličana tudi pri nas.

Polnočnica

Med vojno smo bili vajeni na polnočnico zvečer. Sedaj pa so javili iz Vatikana, da je tisto dovoljenje veljalo samo za čas vojne. Zato je treba zopet praznovati polnočnico opolnoči, kakor je določeno v cerkvenem zakonu.

Samo milanski stolni cerkev je sv. oče dovolil, da sme vsled posebnih razlogov imeti polnočnico zvečer ob petih.

Mi bomo torej polnočnico zopet praznovali opolnoči. Toda priporočati je treba vernikom, naj ne zaključijo polnočnice s plesom in muziko, kakor so sedaj navajeni pri vsaki stvari, celo pri pogrebu.

Beneš in vera

Češki list »Lidova Demokracie« (Ljudska demokracija) prinaša izjavo češkoslovaškega ministrskega predsednika Beneša o najvažnejših vprašanjih v državi. In ta vprašanja so — pravi Beneš — povezanost med Čehi in Slovaki, neodvisnost domovine in pa vera, brez katere bi bilo vse delo za podvig ljudstva brezuspešno.

Krščanska ljudska stranka v Avstriji

Pred kratkim smo slišali o res svobodnih volitvah v Avstriji, pri katerih je dobila prvo mesto krščanska ljudska stranka.

V tej stranki so organizirani zavedni avstrijski katoličani, ki jim je pri srcu, da bi bila njihova država urejena po krščanskih načelih. Njena voditeljica sta bila v preteklosti Dolfuss in Suschnigg.

V krščanski ljudski stranki so povezane:

1) Krščanske delavske organizacije, katerih voditelj je Leopold Kunschak.

2) Kmečke organizacije, ki so najmočnejša veja stranke, pod voditeljjo inž. Leop. Fieglom za Nižjo Avstrijo in Henrikom Gleissnerjem za Zgornjo Avstrijo. Fiegl-u je poverjena sestava nove vlade, k je ponudil tudi komunistom eno ministrsko mesto, čeprav imajo le par poslancev. To je res demokracija, kakršne želimo po vseh državah.

3) Zveza industrijalcev in obrtnikov pod vodstvom Eduarda Heina in dr. Jožefa Kressa, dunajskega podžupana.

Iz znanstvenih krogov sta najvažnejša zastopnika stranke Hans Pertner, njen glavni tajnik, in dr. Ludvik Adamovich, rektor dunajskega vseučilišča.

OKNO V SVET

Jugoslavija

Podpredsednik min. sveta Edvard Kardelj je imel po radiju govor, v katerem je obrazil značaj in pomen nove ustavodajne zbornice. Rekel je, da je zbornica sklenila veljavne in korenite spremembe v ustavi Jugoslavije.

Zahteva jugosl. vlade po vojni odškodnini znaša okroglo 47 milijard dinarjev. Vlada sporoča, da je v pretekli vojni izgubilo življenje en milijon in 706 tisoč državljanov.

Kralj Peter je izjavil diplomatskemu dopisniku Daily Telegrapha, da volitve niso bile svobodne, da ne pripozna sklepa narodne skupščine, ki ga je spravila ob prestol in mu prepovedala povratak v državo, in da je njegov trdni namen, da ne odneha s prizadevanjem za popolno svobodo Jugoslavije, kjer se mora ustanoviti demokratska vlada, pod katero bodo mogli vsi svobodno izraziti svoje mnenje.

Slovenija

Dr. Lado Vavpetič, minister za trgovino in preskrbo, je razrešen. Na njegovo mesto so postavili Toneta Fajfarja. Janez Hribar je postal minister za gozdarstvo.

Rusija

Dne 15. decembra se začne v Moskvi posvetovanje zunanjih ministrov Rusije, Anglije in Združenih držav. Razpravljali bodo o perzijski krizi, o položaju na Daljnem Vzhodu, o različnih mirovniških pogodbah in ne na zadnjem mestu tudi o atomski sili. Niti za Božič ne bodo odšli domov. — morda le za par dni poletijo v London na oddih — nato bodo takoj delo nadaljevali. Nai bi jih sv. Duh razsvetlil, da bi se dali v svojih sklepih voditi od resnice, pravice in ljubezni!

Italija

Načelniku krščanske demokratske stranke je po dolgih pogajanjih uspelo sestaviti novo vlado iz pripadnikov vseh šestih političnih strank. Predsednik je De Gasperi, ki je ohranil tudi zunanje ministrstvo. Vseh ministrov je dvajset.

Francija

Min. predsednik De Gaulle je govoril narodu potom radija, da so se Francozi izognili strašni državljanski vojni in s tem obvarovali svojo neodvisnost. Ker si dve veliki sili delita oblast nad svetom, mora Francija ohraniti prijateljstvo z obema. Zelo obžalujemo, da obstajajo navzkrižja

med temi velesilami, je rekel De Gaulle, in bilo bi v dobro njih samih, nas Francozov in vsega sveta, ako bi se ta navzkrižja mirno poravnala.

Avstrija

Zavezniška kontrolna komisija je razpustila vse vojaške in predvojaške vežbane organizacije. Proučila je tudi poročilo svojih opazovalcev pri zadnjih volitvah in pripoznala, da so se vršile brez vsakih pritiskov in v skladu z demokratičnimi zakoni.

Dunaj je tekom vojne zgubil eno četrtno svojih prebivalcev, med njimi skoro vse žide, ki jih je bilo tam zelo zelo veliko.

Avstriji grozi lakota, ako ji Unra hitro in znatno ne bo pomagala, tako so Zavezniki sporočili z Dunaja.

Češkoslovaška

Češkoslovaška trpi na pomanjkanju električne sile, kakor skoraj vse države. Zima, mraz in še tema po vrhu se nam torej obetajo v prihodnjih mesecih. Hrana je pičila, obleka nezadostna, vse je posledica totalitarne vojne, ki sta jo sprožila dva totalitarna brezvestneža.

Palestina

Anglija in Združene države sta sestavili komisijo 12 članov, ki mora tekom 120 dni preučiti palestinsko vprašanje in predložiti načrt, po katerem naj se uredi priseljevanje Židov v Sveto deželo.

Albanija

Sedem albanskih častnikov je v Beogradu osebno odlikoval maršal Tito, ker so se bojevali ramo ob ramo z jugoslovanskimi četami v osvobodilni vojni.

Jadran

Plavajoče mine tvorijo resno nevarnost ne le za ladje, ampak tudi za kraje ob obali. Zaradi viharjev zadnjih dni je osem takih min zagnalo morje ob skalovje pri mestu Rimini. Mine so se razletele pri Rivabella in 6 družin je zato izgubilo svoje hiše ob obali.

V Grčiji je vlada razglasila veliko amnestijo (pomilostjenje) političnih kaznjencev, ki bodo izpuščeni in je ustavila 60 tisoč sodnih obravnav, ki bi se morale šele vršiti.

Odprta je spet poštna zveza med Jugoslavijo in Združenimi državami tudi za promet poštnih zavojev.

V Dachau-u je bilo obsojenih na smrt vseh 40 zločin-

cev, ki so povzročili smrt 300 tisoč internirancev v dotičnem taborišču.

Nemčija je odpeljala iz Italije po 8. septembru 1943 industrijske stroje najrazličnejših tovarn v vrednosti 73 milijard lir. Drago je bilo zavezništvo te polomljene osi.

Zasedbene čete so v Nemčiji ugotovile, da so Nemci tekom vojne iznašli nov strupen plin, pred katerim ne bi varovala nobena plinska maska. Prve poizkuse so delali z njim na opicah, nadaljne pa na internirancih.

Angleški učenjak sir Alexander Fleming, iznajditelj zdravila penicilina, je dobil Noblovo nagrado v Stokholmu iz rok švedskega kralja Gustava.

V Ameriki so hoteli vpejati obvezno vojaško službo, a se oglašajo razne delavske organizacije s protesti in terjajo, naj se ta zakon ne razglasi.

V Londonu popravijo tedensko povprečno 105 poškodovanih stanovanj.

Tudi Rusija bo začetkom prihodnjega leta poslala na Japonsko eno divizijo zasedbenih čet.

V Milanu so zlikovci v noči na 4. decembra udrli v občinsko zalogo oblek in perila ter odnesli za 10 milijonov tega blaga.

V Združenih državah Sev. Amerike zavzemajo stavke tak razmah, da je moral sam predsednik objaviti poslanico na kongres, v kateri povdarja, da je treba temu gibanju priti v okom s pametnimi in privičenimi državnimi zakoni.

V belzenškem procesu proti zločincem iz vojnih taborišč in internacij je bilo ednajst tacihi nadzornikov in nadzornic obsojenih v smrt na vešalih.

Možje, zdaj pokažite, da ste možje, in tep zgled svojim domačim dajte! Vi ste svoji hiši oko in luč.

Ako več beremo, kakor zastopimo, znorimo, ako več snemo, kakor použijemo, hitro zbolimo; če več obljubimo, kakor izpolnimo, svoje poštenje zgubimo.

Anton M. Slomšek

DOMAČE NOVICE

Na Kobariškem so se pojavili pri otrocih slučajni nalezljive bolezni davice (difterije), ki se je nato razširila še na Tolminsko v cono A in B. Zdravstveni urad Zaveznikov je nemudoma podvil vse ukrepe za izolacijo bolnikov, razkuženje obleke in stanovanj ter cepljenje proti bolezni in tako je nevarnost odstranjena. Obolelo je 14 otrok, le dva sta umrla.

Društvo »Švicarski dar« je poslalo v Gorico in Pulj precejšnjo množino seruma za cepljenje mladine proti ošpicam. Tako tudi Švica pomaga pri skrbi za ljudsko zdravje v tej kritični povojni dobi.

Gorica. Preteklo nedeljo je preozv. g. nadškof ustoličil v stolnici novega kanonika-školastika msgr. M. Brumata.

Trst. Pretekli mesec je na gregorijanski univerzi v Rimu postal doktor booslovja č. g. Lojze Škerl, škofijski kancler, doma iz Sežane. Častitamo!

Gorica. Papeška komisija za pomoč potrebnim ima že čez dva eseca tudi v Gorici svoj urad. Veliko dobrega je napravila v tem kratkem času. V kratkem bo odprla »Papeško kuhinjo«, kjer bo dnevno razdeljevala okrog 1000 bežikov otrokom, starčkom, bolnikom, brezposelnim.

Medana. Naš g. župnik Jože Milanič, ki že nad 25 let

skrbi za nas in dobro pozna ne le Medano, ampak vsa Brda, je bil od prevz. g. nadškofa imenovan za dekana vseh briških vasi. Bog daj, da bi se pod njegovim vodstvom po sončnih Brdih versko življenje kar najbolj razmahnilo.

Trst. V Trstu so imeli letno zborovanje škofijske Katoliške akcije. Udje so se ga udeležili v polnem številu, saj jih je prišlo kakih pet tisoč. Poročilo o delu je podal tajnik dr. Palutan. Marsikaj je pohvalil, nekaj je moral tudi grajati. V prihodnosti, ko bo tudi za Katoliško akcijo več možnosti za svobodno razmah, je dejal, upa, da bodo še pomnožili svoje vrste in delo za zmago Kristusovega kraljestva na zemlji.

Nastopili so še drugi govorniki, zadnji med njimi škof mons. Santin, ki je zaklical vsem: »Čas je, da iz spanja vstanemo!« ter jih pozval k še vztrajnejšemu delu.

?

Ali je res, da se nahaja velezaslužni naš rojak pesnik in pisatelj dr. Joža Lovrenčič še vedno v preiskovalnem zaporu v Ljubljani?

Na žalost je to res. Upamo, da bo za usodo našega vrlega moža kmalu izvedel tudi Penklub in da se bo zanj zavzel, kakor se je svoječasno potegnil za gospoda Bevka.

BOŽIČNA STRAN

Nejčkove jaslice

V edino okno male podstrešne sobe se je zaganjal veter in kupičil prve snežinke med slabo zakrpane šipe. Še v sobo je katero pognal v veliko veselje malega Nejčka. Lovil jih je v premrle ročice in jih hitel kazati mami, ki je pri mizi šivala:

»Mamica, glej snežec, prav za Božič ga je Jezušček poslal.«

Ozrl se je v kot sobe, kjer je že včeraj v nezlomljivem otroškem upanju, ki v vse čudeže veruje, postavil desko z mahom. Nocoj bo že sveti večer, jaslic pa še ni...

»Mamica, ali res ne bo Jezuščka letos k nam?« O njegovem pogledu je bila tolika žalost in razočaranje, da si je mama na skrivaj otrnila solzo.

»Nejček, le priden bodi, v vse cerkve ga pojdeva molit.«

»Že res, a k nam ga vseeno ne bo.«

Mama je žalostno vzdihnila in utrujeno pomislila na lanski Božič v njihovem toplem domu. Ateka sicer ni bilo več doma, a prejemale je še njegovo pošto. Dom je letos v razvalinah, tam v neskončnih ruskih stepah se je atek izgubil, nobenega glasu ni več od njega. Mala Majdica, ki je s svojim srebrnim smehom napolnjevala vso hišo, je odletela med nebeške krilatce. Davica jo je pobrala. Edini Nejček ji je še ostal in je dajal moči, da ni omagala v kruti borbi za obstanek.

Znova so Nejčka zaposlile snežinke, vendar ne toliko, da bi neprenehoma ne mislil na svoje jaslice.

Kar mu je nova misel švignila v nikdar mirujoče možgane:

»Mamica, poslušaj me, pa če bi midva šla popoldne spet gor, mogoče bi le našla moje jaslice. Saj so bile v plehnati škatlji, pa še v omarico v zidu sva jih spravila, se spominjaš? Pojdiva, mamica, boš videla, da jih najdeva.«

Gotovost, ki so jo izražale njegove besede, je za hip prevzela tudi njo, a koj nato jo je prepodila kruta resničnost. Pripraviti ga je hotela na razočaranje.

»Nejček, pa če jih ne najdeva, ali boš jokal?«

»Ne bom, mamica, saj mi je atek vedno pravil, da sem junaček.«

Mama ga je ljubeče pobožala po laseh:

»Že prav, Nejček, popoldne greva gor.«

Popoldne se je malo zvedrilo. Skozi razpoke oblakov je od časa do časa posijalo sonce, a tako megleno in brez moči, da niti komaj zapadlega snega ni moglo raztopiti.

Naglo sta Nejček in mama stopala skozi mestne ulice proti postaji. Vedno razločnejše so se tu videle grozote vojne. Od lepih, belih hišic je še tu in tam molel kvišku kak zid, drugače pa povsod same ruševine.

Zavila sta v stransko ulico

kjer so jaslice shranjene, še stoji. Glej, tukaj je moje okno in pod tem oknom mora biti v zidu omarica.«

Vneto se je Nejček lotil dela, mama mu je pomagala. S Sv. gore sem je pihal ledeno mrzel veter. Nejček in mama ga nista občutila, s tako mrzlično nestrpnostjo sta delala.

Nejček je imel prav, kajti kmalu sta v steni naletela na železna vratca. S težavo sta jih oprostila kamenja, a odpreti jih nista mogla. V preveliki vnemi si je Nejček ranil roke do krvi.

»Nejček, bodi pameten, ne boš jih odprl, s krampom jih bova razbila.«

razsvetljene, ko sta se vračala. Izložbena okna z božičnimi drevesci, jaslicami in vsemi čudovitimi rečmi Nejčka niso več zanimala. S premrzlimi ročicami je stiskal k sebi največji zaklad: najdene jaslice.

Doma sta škatlo z največjo pazljivostjo odprla.

Nejček je zastrmel vanjo: vse je bilo še celo in v redu, dasiravno od dima začrnelo. Globoko se je oddahnil, teža kot gora težka mu je padla s srca.

Mama je vse pastirčke, ovčke in sveto družinico lepo umila in Nejček jih je pobožno postavil na pripravljeno desko v kotu. Vsako lesono solico je ljubeče pobožal, predno jo je postavil na določeno mesto. Vse je že stalo: hlevček, v njem božje Detece, Mati božja in sv. Jožef, pastirčki in ovčke okoli hlevčka.

»Mamica, se je naenkrat domislil Nejček, »na svečke sva pozabila.«

Pobrskal je v škatli in našel prav na dnu kepo strjene-ga voska, ostanek vseh lepih pisanih svečk, ki jih je ogenj stopil.

»Mama, in zdaj?« V velikih očeh so se mu že zasvetile solze. Mama jih je na mah ustavila, da niso zdrknile po licu: »Brez svečk pa ne bova, Nejček. Kupit jih grem; le potrpi malo, takoj bom nazaj.«

Predobro je vedela, da je denarnica skoro prazna, a Nejčkove jaslice kljub temu ne smejo biti brez svečk.

Kmalu se je vrnila. Ko so v sveti večer slovesno zapeli zvonovi vseh cerkva, so okoli Nejkovih jaslic zaplapolale pisane svečke kot same nebeške zvezdice.

»Mama, zapojva tisto o pastircih najprej!« Iz presrečnega srca je zapel Nejček, mama mu je pomagala. Sredi pesmi ju je zmotilo močno trkanje na vrata. Mama je hitela odpirat. Bila je soseda, v rokah je držala rumeno zalepko: »Gospa, brzojav imate; sem jaz podpisala, ko vas ni mogel fant priklicati.«

»Bog nebeški!« se je prestrašila Nejčkova mama. Njene misli so kot blisk pohitele od mame v Trstu do sestre v Rimu in Ljubljani, pa še do moža v sibirskih stenah; pri nobeni znani osebi se niso mogle ustaviti. Roke so se ji krčevito tresle, ko je pretrgala zalepko in s široko razprtimi očmi brala:

»Srečno se vrnil iz Rusije. Za božič bom doma.«

Kriknila je od nepopisnega veselja, prijela Nejčka v naročje in ga med smehom in

Božična pesem

Ko nad zemljó bo noč nocoj
tiho se razgrnila,
ko se na nebu kakor kres
zvezda bo zasvetila,
pojdejo naše duše odtod,
pojdejo daleč —
na božjo pot...
Stokrat ponižane,
stokrat razžaljene,
v mrzlih viharjih
stokrat razgaljene
pot bodo našle tja v Betlehem,
k jaslicam svetim,
v božji objem...
Kaj, če od dolge poti bodo strle!
Saj so jim duri hlevca odprte...
Angeli bodo vanj jih peljali
in jim Detece pokazali:
V jaslih na slami
jih pričakuje,
da jih z zakladom svoje ljubezni
obsuje...

Nada

in kmalu obstala ob skrivenčeni železni ograji. Tu je bil nekoč njih dom, sedaj samo še kup nagrmedenega kamenja. Nejčkovi mami je bilo, kakor bi jo kdo z nožem sunil v srce. Neštetokrat je bila že tu, a vedno jo je prevze-lo kot prvič, ko sta se z Nejkom vrnila iz zaklonišča domov, a doma ni bilo nikjer več. Nejček je mislil samo še na svoje jaslice. Poiskal je med kamenjem kramp, kamor sta ga z mamo zadnjič skrila, in se z njim pognal na vrh groblje. Mama mu je le s težavo sledila.

»Mamica, glej, nikoli nisva pomislila, da samo stena,

Po par udarcih je zazijala v vratih luknja:

»Mama, mama, škatla je še cela!« Nejčku se je glas tresel od razburjenja, ko pa je z rokami dosegel škatlo in jo srečno potegnil na dan, se ni mogel več premagati. Pritisnil jo je na srce, po licih pa so mu privrele solze, debele kot lešniki. Tudi mama je le s težavo požirala solze. Vsa srečna se je nasmehnila Nejčku:

»Nejček, pa si obljubil, da boš junaček in ne boš jokal?«

»Res, mama, pa le, če bi jaslic ne našla...«, je le s težavo izdaval iz sebe.

Mestne ulice so bile že vse

jokom kot blazna poljubovalca: »Nejček, Nejček, tvoj atek se vrne!«

Nejček je kar vriskal od veselja, vračal mami poljube in jokal z njo.

Pa že so njegove misli tu di v tem presrečnem trenutku pohitele k jaslicam:

»Mama, vidiš kako je prav, da sva našla jaslice. Kako bi bil atek žalosten, če bi jih ne dobil.«

»Da, prav imaš, moj veliki junaček. Sedaj pa le Jezusčka zahvaliva za tako velike milosti.«

V nobeni še tako razkošni palači ni bil božični večer tako lep, kot v mrzli podstrešni sobi, kjer je dvoje src v blaženi sreči molilo k božjemu Detetu.

Marijanka

V obrambo resnice

Na željo ljudstva priobčujemo izjavo, ki so jo poslali »Primorskemu dnevniku« verniki gorenjopoljske župnije v obrambo svojega župnika, a je ta list ni hotel objaviti. Glasi se:

Podpisani izjavljamo, da je vse, kar je pisal »Primorski dnevnik« dne 23. 8. t. l. pod naslovom »Duhovnik fašist se je vrnil« o župniku Izidorju Zavadlavu nerésnično in zlagano.

Zato prosimo, da popravite krivico, ki mu jo je hotel narediti kak osebni sovražnik z nesramnim, zločinskim podfikanjem ter objavite naše pismo, ki hoče točko za točko pobiti vse laži in klevete, ki so mogoče pomotoma prišle v Vaš list.

Župnik Izidor Zavadlav ni bil nikoli fašist, obratno veliko je moral trpeti od strani fašistov, ko se je potegoval za slovenske jezikovne pravice v dvojezični gorenjopoljski fari za časa fašističnega režima. Hranil dokumente.

Izidor Zavadlav si ni nikoli omadeževal rok s krvjo nikogar, ne direktno ne indirektno. Nikoli ni ovajal nikogar nikomur. Nikdar ni napadal imenoma s prižnice družine partizanov. I. Z. ni bil nikoli strah in trepet ljudstva, obratno bil je tolažba in uteha ter steber našega teptanega naroda za časa fašistične diktature. Reševal je ljudi iz konfinacije. Nikoli ni dal nikogar ustreliti.

Zakaj je padlo devet talcev 13. februarja 1945?

11. 2. so Nemci razglasili po vseh vaseh občin Kanal in Salona, da bodo, ako se bodo še dogajali zločini, začeli z represalijami. 12. 2. so neznan- ci v Anhovem ubili dva po-

ročnika ter Izidorja Gabri- jelčiča; Hilarija Gabrijelčič pa je bila smrtno ranjena. Naslednji dan 13. 2. je padlo devet talcev; štirje iz Deskel, dva z Gorenjega polja, eden iz Ložic, eden z Vogerškega, eden iz Gorice. Zadnja dva sta bila v Saloni zaradi dela.

Izidor Zavadlav ni odklonil sv. spovedi nikomur, ker sploh ni bil zraven in ga nihče za to ni prosil. Naš župnik se ni veselil nikoli smrti nikogar.

Za pet žrtev, ki so bile pokopane na Gorenjem polju skupno 15. 2., je vse tako uredil, da se je pogreb izvršil na najdostojnejši način. Štiri žrtve iz Deskel pa so bile tam pokopane. Že 14. 2. je nena- prošen maševal za vse žrtve zastonj. Sledile so še druge sv. maše, ki jih je deloma tudi opravil brezplačno, da ne govorimo o pogrebu, ki ga je izvršil za vse žrtve zastonj. O vsem tem je Vaš dopisnik molčal.

Domobrankska poročnika pa sploh nista bila pokopana na Gorenjem polju, ampak so ju odpeljali v Gorico ter župnika sploh zraven ni bilo, ker se je istočasno vršil pogreb petih žrtev na Gorenjem polju. Sv. maša zadušnica za pokojna poročnika se je brala komaj 23. 2., potem ko je že za vse druge prej maševal. Duhovnik pa, če je naprošen, mora maševati za vse ljudi, I. Z. ni smatral nikoli Nemčije za svojo domovino, ker je bil vedno zaveden Slove- nec.

Ker je bilo vsled klevet neke gospe z Gorenjega polja življenje Izidorja Zavadlava ogroženo, je v nedeljo 18. 2. obvestil v cerkvi vernike o stvari ter naznanil, da bo šel ob prvi priliki v Gorico ter vso zadevo pojasnil nadško- fu. Še isti dan 18. 2. je pokli- cal dotično gospo na župni urad, kjer je priznala in ob- žalovala, da ni prav ravnala, ko je govorila, da je vsega kriv župnik, toda pomagati se ni dalo več.

23. 2. se je I. Z. s tovarni- škim avtom odpeljal v Gori- co. Pojasnil je vso zadevo svojim predstojnikom ter na njihov nasvet ostal za nedo- ločen čas v Gorici. Torej ni zbežal pred jugoslovansko armado, kot pravi dopisnik; saj ta je prišla na Goriško komaj drugega maja. Ves čas se ni nikamor umaknil ali zbežal. V Gorici je opravljal dušnopastirsko službo v »Sa- natorio antituberculare«, kjer se je zopet pokazal zavedne- ga Slovenca ter pravega ka- toliškega duhovnika. Tam se

namreč nikoli ni slišalo nič slovenskega v cerkvi in je on poleg običajnih italijanskih pridig in italijanskega petja uvedel tudi slovenske pridige in slovensko petje z moti- vacijo, da v Katoliški Cerkvi mora biti prostora za vse na- rode in za vse jezike. Tako je ugodil večletni želji slo- venskih bolnikov. Pri tem je naletel na razne neprijetnosti in težave, toda vse je prema- gal.

15. avgusta t. l. se je vrnil na Gorenje polje. Dobri ver- niki so ga z veseljem spreje- li. Zato prosimo in zahteva- mo, da se vse to objavi in da se našemu župniku ne delajo več nikake krivice.

Odločno protestiramo proti članku z dne 23. 8. v Vašem listu, ki čisto nič ne odgo- varja resničnim dejstvom.

Z odličnim spoštovanjem: Salona 30. 8. 1945. Goljevšček Alojzija, Zelinšček Olga, Tinta Alojzija, Bremec Kristi- na, Zimic Martin, Tinta Da- nica, Medveček Mila, Medve- šček Angela, Goljevšček Franc, Marija Nibrant, Goljevšček Andrej.

Sindikati v Julijski krajini

Zadnjič smo videli, kaj so sindikati in kakšno nalogo i- majo v socialnem življenju: so delavska stanovska udru- ženja za varstvo in obrambo delavskih pravic. Danes pa si oglejmo s stališča nepristran- skega opazovalca, kako je s sindikati pri nas v Julijski krajini.

Sindikati so našemu delav- stvu znani že iz predfašistič- ne dobe. Pod fašizmom pa so postali orodje v rokah stran- ke in države za kontrolo nad delom in delavstvom. Po zlo- mu nemške okupacije v naši deželi so vstali novi sindika- ti, ki so si nadeli ime: Enotni sindikati (Sindacati unici). Nastali so v Trstu v mesecu maju tega leta. Zrastli pa so iz delavskih ilegalnih organi- zacij, ki so že par let prej ob- stajale med delavstvom v Trstu in Tržiču. To so bile organizacije, ki so podpirale partizansko borbo pri nas zo- ner fašizem in nacizem z de- narjem in s prostovoljci.

Namen Enotnih sindikatov je, združiti vse delavce in u- radnike v naši deželi v enotni organizaciji v borbi za delav- ske pravice. V njih so včla- njeni po večini delavci iz Trsta in Monfalkona (Trži- ča), toda tudi iz Gorice in drugih krajev na Goriškem. Tudi kmetje imajo svoj sin- dikat, ki je včlanjen v tej or- ganizaciji. Enotni sindikati so

juridično neodvisni tako od- sličnih organizacij v Italiji ka- kor v Jugoslaviji.

Enotni sindikati pa so kma- lu dobili svojega tekmeča v Julijskih sindikatih (Sindaca- ti Giuliani), ki so nastali z odcepitvijo od Enotnih sindi- katov. Tako imamo sedaj dvoje sindikatskih združenj: Enotne sindikate in Julijske sindikate. Ti slednji so zapro- silili za sprejem v italijansko splošno delavsko konfедера- cijo, ki so v njej včlanjeni vsi italijanski sindikati (Confederazione generale Italiana del Lavoro). Toda do sedaj se zdi, da niso bili sprejeti.

Napravili so poskuse, da bi se oboji sindikati znova zdru- žili; toda zaman. Obe organi- zaciji še naprej živita vsaka svoje življenje.

Kaj je vzrok tej cepitvi pri nas, ko pa po vsem svetu, če le mogoče, ustanavljajo e- notne sindikate, nepolitične, iz pristašev vseh strank.

Vzrok se zdi, da je ravno politika. Eni kakor drugi trdi- jo, da so nepolitične organi- zacije. Toda med seboj si drug drugemu očitajo ravno politiko. Julijski sindikati o- čitajo Enotnim, da so komu- nistični in filo-jugoslovanski. Enotni sindikati pa očitajo Julijskim, da rušijo enotnost delavskih vrst ravno zaradi politike, ker hočejo Italijo.

Resnica pa, kot se kaže iz dela enih in drugih, je ta, da niso nepristranski ne eni ne drugi. Če gledamo na njihovo delovanje in ne na njihove besede in očitke, smemo reči, da se le preradi pustijo vodi- ti političnim strastem. To se je pokazalo že večkrat ob priliki raznih stavk in de- monstracij.

Mislím, da bi o obeh teh organizacijah, ki si očitata po- litiko in nelojalnost, bila na mestu znana zgodba o kotlu in loncu.

S Tiskovne konference

Na sobotni tiskovni konfe- renci v Gorici je guverner Shirk med drugim povedal tudi sledeče: Škoda, ki so jo povzročile jugoslovanske ar- made, se mora naznaniti pri- stojni komisiji jugoslovanske armade v Trstu, ker ta škoda ni smatrana za vojno škodo.

Upokojencem bodo zvišali pokojnino z učinkom od 1. julija dalje.

Za praznike bodo delili dve sto gramov sladkorja za odrasle, ki ga sicer ne dobi- vajo.

Odkazali bodo tudi določeno količino soli tistim, ki bo- do klali.